

Голові спеціалізованої вченої ради PhD 12510
Державного закладу "Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"
доктору філологічних наук, професору
Любимовій Світлані Анатоліївні

ВІДГУК

офіційного опонента **Строченко Лесі Василівни**, доктора філологічних наук,
доцента, професора кафедри іноземних мов Національного університету
«Одеська юридична академія» на дисертацію

Бошкова Андрія Валерійовича

**«Англійськомовна вербалізація концепту "PANDEMIC" у науковому та
масмедійному дискурсах»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 035 Філологія галузі знань 03 Гуманітарні науки
(Одеса, 2026)

1. Актуальність дисертаційного дослідження

Дисертаційне дослідження А. В. Бошкова присвячене актуальній проблемі сучасної лінгвістики, що перебуває на перетині лінгвоконцептології, дискурсології та медіалінгвістики. Вибір теми є вмотивованим як суто науковими, так і соціокультурними чинниками. Актуальність роботи зумовлена, по-перше, загальною тенденцією сучасного мовознавства до вивчення мовних явищ в антропоцентричній когнітивній парадигмі, а по-друге, винятковою суспільною значущістю феномену пандемії, який істотно вплинув не лише на комунікативні практики, а й на способи мовного конструювання реальності. Це прямо підкреслено у вступі дисертації, де автор пов'язує актуальність теми з потребою комплексного аналізу концепту PANDEMIC у різних дискурсивних площинах (с. 18-19 тексту дисертації).

Безперечним є і те, що концепт PANDEMIC вийшов за межі спеціалізованого медичного вжитку та став однією з домінант англійськомовного інформаційного простору. У зв'язку з цим дослідження його мовної

репрезентації в науковому та масмедійному дискурсах дає змогу простежити специфіку взаємодії термінологічного й загальномовного, фахового й суспільного, об'єктивно-номінативного та образно-оцінного начал у сучасній англійській комунікації. Саме такий ракурс робить рецензовану дисертацію не лише своєчасною, а й науково перспективною.

Важливо також наголосити, що автор не обмежується розглядом пандемії як суто медичної реалії, а послідовно осмислює її як багаторівневе ментальне утворення, яке набуває специфічних форм концептуалізації та вербалізації залежно від типу дискурсу. Такий підхід повною мірою відповідає сучасним пріоритетам мовознавчих студій.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Робота справляє враження цілісного та методологічно виваженого дослідження. Об'єктом визначено концепт PANDEMIC, предметом – англійськомовні засоби його вербалізації у науковому та масмедійному дискурсах. Мета дисертації полягає у виокремленні та аналізі англійськомовних засобів вербалізації цього концепту в зазначених типах дискурсу. Відповідно сформульовані завдання логічно впливають із мети та послідовно реалізуються в структурі роботи.

На належному рівні представлено теоретико-методологічну базу дослідження. Автор залучає широкий спектр методів: описовий, дефініційний, компонентний, концептуальний, контекстуальний, метод суцільної вибірки, а також кількісний аналіз і метод когнітивної інтерпретації. Така методична множинність є виправданою, оскільки дозволяє досліджувати концепт як одиницю ментального рівня і як дискурсивно актуалізовану мовну структуру.

Окремо слід відзначити репрезентативність фактичного матеріалу. Для аналізу автор використовує значний масив джерел: тлумачні, медичні, синонімічні словники, тезауруси, енциклопедичні видання, 300 онлайн-статей з англійськомовних медіа та 300 наукових статей із профільних ресурсів і видань. Такий

обсяг матеріалу забезпечує емпіричну надійність висновків і дає підстави вважати результати дослідження достатньо верифікованими.

3. Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна дисертації є очевидною і належно аргументованою. Автор зазначає, що у роботі вперше: виокремлено змістові конституенти концепту PANDEMIC шляхом дефініційного аналізу; здійснено системний опис його структури в англійськомовному масмедійному та науковому дискурсах; проаналізовано медичні терміни-вербалізатори концепту; виявлено додаткові концептуальні ознаки; проведено порівняльний аналіз лексичного наповнення понятійних ознак у двох типах дискурсу (с. 22-23 тексту дисертації).

Особливо продуктивним видається порівняння масмедійного та наукового дискурсів, адже воно демонструє, як один і той самий концепт виявляє різну аксіологічну спрямованість і різні способи лексичного оформлення залежно від дискурсивного середовища. Заслугує схвалення і спроба автора простежити образно-ціннісний вимір концепту в масмедійному дискурсі через когнітивні метафори PANDEMIC – WAR, PANDEMIC – KILLER, PANDEMIC – NATURAL PHENOMENON тощо. Саме цей аспект роботи додає їй не лише описового, а й інтерпретаційного характеру.

Дисертація має продуману структуру. У змісті виокремлено вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, список лексикографічних джерел і додатки. Така композиція є стандартною для кваліфікаційної наукової праці, але при цьому внутрішньо логічною й функціонально виправданою.

У першому розділі автор зосереджується на теоретичних засадах дослідження концепту в науковій та наївній картинах світу, уточнює поняття концепту, окреслює методи його вивчення, а також характеризує дискурс як середовище актуалізації концепту. Другий розділ присвячений масмедійному дискурсу. Саме тут автор показує, як концепт PANDEMIC виходить за межі вузькоспеціальної сфери та насичується образністю, емоційністю, оцінністю. Опис поняттєвого компонента поєднується з аналізом когнітивних метафор, що загалом створює багатовимірну картину функціонування концепту в масмедіа.

У третьому розділі проаналізовано вербалізацію концепту в науковому дискурсі. Тут домінує термінологічний, класифікаційний, систематизувальний ракурс. Важливим є те, що автор не просто описує мовні одиниці, а прагне зіставити їх із відповідними понятійними ознаками концепту. Завершальний підрозділ третього розділу, присвячений порівняльному аналізу, є змістовим центром усієї роботи, оскільки саме він унаочнює основну дослідницьку ідею – відмінність і водночас спорідненість дискурсивної реалізації одного концепту.

4. Повнота викладу основних результатів у публікаціях, зарахованих за темою дисертації

Основні результати дисертації апробовано в достатній кількості наукових публікацій. У списку наведено шість статей у фахових виданнях України та низку публікацій, що засвідчують апробацію матеріалів на конференціях. Тематика публікацій відповідає змісту дисертації: окремо висвітлено лексикографічну інтерпретацію концепту, специфіку масмедійного дискурсу, понятійний складник концепту в медійному дискурсі, синонімічний ряд ключової лексики, образно-ціннісний складник, а також вербалізацію понятійного складника концепту в науковому дискурсі. Це свідчить про поетапне оприлюднення результатів дослідження.

5. Практичне значення одержаних результатів

Практична цінність дисертації не викликає сумнівів. Її результати можуть бути використані в університетських курсах із когнітивної лінгвістики, лексикології, дискурсології, прагмалінгвістики, медіалінгвістики, а також у викладанні англійської мови за філологічним спрямуванням. Матеріали дослідження можуть бути корисними для підготовки курсових, кваліфікаційних та дисертаційних робіт, присвячених концептології, термінознавству та аналізу спеціалізованих типів дискурсу.

6. Зауваження та дискусійні положення до дисертації

Попри загальну позитивну оцінку, дисертація містить низку положень, які викликають наукову дискусію й потребують уточнення, розширення або подальшого теоретичного осмислення.

1. Не до кінця з'ясованим залишається статус концепту PANDEMIC у співвідношенні з близькими концептами й термінами. Автор переконливо демонструє змістові ознаки аналізованого концепту, однак робота виграла б від виразнішого окреслення його місця в ширшій концептосфері медичного й суспільного знання. У тексті фігурують суміжні поняття: *disease, virus, epidemic, infection, health, COVID-19*, проте їхні ієрархічні асоціативні чи перетинні відношення з концептом PANDEMIC не завжди достатньо системно показані. З наукового погляду було б продуктивно чіткіше розмежувати: що саме належить до ядра концепту PANDEMIC; що становить його ближню периферію; які ознаки є інгерентними, а які – контекстуально зумовленими соціальним досвідом пандемії COVID-19. Зокрема, варто було б окремо обговорити, чи не відбулося в досліджуваному матеріалі часткове накладання концепту PANDEMIC на концепт COVID-19, адже емпірична база хронологічно зосереджена саме на періоді 2020–2023 років.

2. Хронологічні рамки матеріалу можуть впливати на ступінь універсальності висновків. Автор опрацьовує тексти за період від лютого 2020 до січня 2023 року. Це цілком виправдано як матеріал для вивчення активної фази пандемійного дискурсу. Водночас такий часовий зріз об'єктивно фіксує переважно комунікативну реакцію на конкретну історичну ситуацію – пандемію COVID-19. Через це постає питання: якою мірою виявлені концептуальні ознаки можна вважати сталими характеристиками концепту PANDEMIC як такого, а якою – тимчасовими нашаруваннями, зумовленими саме дискурсом доби COVID-19? Інакше кажучи, робота дуже переконливо описує концепт PANDEMIC у конкретному історико-комунікативному проміжку, але дискусійним залишається питання про екстраполяцію цих результатів на ширшу діахронну або позаситуативну перспективу.

3. У роботі виокремлено два типи дискурсу – масмедійний і науковий. Однак обидва ці масиви не є внутрішньо однорідними. Масмедійний дискурс охоплює новинні, аналітичні, редакційні, популяризаторські формати. Науковий дискурс також не є монолітним: тексти ВООЗ, статті в медичних журналах,

оглядові публікації, клінічні матеріали можуть мати різний ступінь термінологічної насиченості та різні комунікативні цілі. Було б методологічно корисно чіткіше показати, чи розглядає автор ці підтипи як функціонально тотожні в межах двох великих дискурсів, чи все ж припускає їхню внутрішню стратифікацію. Від цього залежить і точність зіставлення. Зокрема, науково-популярні тексти можуть наближатися до масмедійного дискурсу, а аналітичні газетні тексти – до експертного.

4. У роботі було б доречно ширше висвітлити лінгвокультурний вимір аналізованого концепту. Дисертант виразно показує, що концепт PANDEMIC функціонує в англomовному дискурсі, однак англomовний простір охоплює різні національні та культурні варіанти. У корпусі медіатекстів використано британські та американські джерела, що відкриває можливість для навіть мінімального зіставлення лінгвокультурних акцентів.

Усі висловлені зауваження мають переважно дискусійний і рекомендаційний характер. Вони не заперечують наукової цінності виконаної праці, не знижують рівня її новизни та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

7. Висновок про відповідність дисертації вимогам

Дисертація Бошкова Андрія Валерійовича «**Англійськомовна вербалізація концепту “PANDEMIC” у науковому та масмедійному дискурсах**» є самостійним, завершеним і актуальним науковим дослідженням, виконаним на належному теоретичному, методологічному та емпіричному рівнях. У роботі розв’язано важливе наукове завдання, пов’язане з аналізом мовної репрезентації суспільно значущого концепту в різних типах дискурсу. Основні положення дисертації є обґрунтованими, результати – достовірними, висновки – логічними й такими, що мають теоретичну та практичну цінність.

Загалом, враховуючи актуальність обраної теми дослідження, його структуру, зміст, наукову новизну одержаних результатів, дисертаційну роботу слід вважати самостійним завершеним науковим дослідженням, яке виконане на належному науково-теоретичному, методичному та емпіричному рівні, що має

комплексний та логічний характер, містить положення, які характеризуються науковою новизною та заслуговують на практичну реалізацію, і яке відповідає всім вимогам рівня наукової кваліфікації здобувача, що зазначено у наказі Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) щодо оформлення дисертації, а також у «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (зі змінами), що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії. За своїм змістом, рівнем наукової новизни, ступенем обґрунтованості результатів і практичним значенням дисертація відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія, а її автор, Бошков Андрій Валерійович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії.

Офіційний опонент:

доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри іноземних мов
Національного університету
«Одеська юридична академія»

Леся СТРОЧЕНКО

